

12. В Украине увеличилось количество фальшивых банкнот номиналом 500 грн. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ubr.ua/finances/exchange-market/v-ukraine-uvelichilos-kolichestvo-falshivyyh-banknot-nominalom-500-grn-317971>
13. Преимущества полимерных купюр перед бумажными налицо, и все же новая технология пока не стала массовой [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vodyanoyznak.ru/>

Задворных С.С.

Черкасский государственный технологический университет

ЭТАПЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА БОРЬБЫ С ОТМЫВАНИЕМ «ГРЯЗНЫХ ДЕНЕГ» В УКРАИНЕ

Аннотация

Исследовано особенности борьбы с отмыванием «грязных денег» в Украине и за рубежом. Проанализировано действующий механизм в Украине. На основе его недостатков и зарубежного опыта сформулировано рекомендации по его усовершенствованию. Рекомендации сгруппировано с учетом этапов внедрения. Усовершенствование рассчитано на длительную перспективу.

Ключевые слова: теневая экономика, «грязные деньги», отмывание, финансовый механизм, финансовая политика.

Zadvornykh S.S.

Cherkasy State Technological University

STEPS OF IMPROVING THE MECHANISM OF PREVENTION OF «DIRTY MONEY» LAUNDERING IN UKRAINE

Summary

Are investigated features of prevention of «dirty money» laundering in Ukraine and abroad. Is analyzed existing mechanism in Ukraine. Are formulated recommendations for its improving based on its failings and foreign experience. Recommendations are grouped according to steps of their implementation. The improvement is intended for a long run.

Keywords: shadow economy, «dirty money», laundering, financial mechanism, financial policy.

УДК 311.1:336.011

ТЕОРЕТИЧНІ ВИТОКИ МЕТОДОЛОГІЇ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

Задорожна Р.П.

Білоцерківський національний аграрний університет

Розглянуто особливості застосування категоріального апарату в дослідженнях фінансової складової економічної системи. Висвітлено пріоритетність використання поняття «фінансовий сектор» в статистичних дослідженнях на фоні загального широкого застосування понять «фінансовий ринок» та «ринок фінансових послуг». Обґрунтовано необхідність з'ясування сутності фінансів як основоположної фінансової категорії. Проаналізовано досвід дослідження фінансів в радянській науці. Виявлено особливості розуміння фінансів сучасними вітчизняними та західними дослідниками.

Ключові слова: статистичне дослідження, фінанси, школи фінансів, фінансовий сектор, фінансовий ринок, ринок фінансових послуг.

Постановка проблеми. Стрімка динаміка глобалізаційних процесів останніх років, магістральним напрямком яких є фінансова глобалізація, розвиток фінансових інновацій, урізноманітнення фінансових ризиків актуалізували потребу ґрунтовного дослідження функціонування фінансового сектору як органічної складової економічної системи з широким залученням як великих масивів статистичних даних, так і спеціальних статистичних методів дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика функціонування фінансового сектору активно досліджується як зарубіжними, так і вітчизняними вченими (Т. І. Сфименко, Ю. М. Коваленко,

О. В. Луняков, С. В. Міщенко, Л. Є. Момотюк, С. В. Науменкова, В. М. Соболев). Окрім фінансового сектору предметом подібних досліджень виступають фінансовий ринок (О. В. Аристова, В. Д. Базилович, О. І. Барановський, Н. О. Бударіна, О. Д. Вовчак, В. Л. Смагін, І. О. Школьник) та ринок фінансових послуг (Є. А. Бобров, О. М. Войтенко, О. Г. Гуменюк, І. С. Каракулова, Д. А. Леонов, К. В. Подкатилова).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Паралельне використання науковцями понять фінансового сектору, фінансового ринку та ринку фінансових послуг в межах одного предметного поля наукових пошуків свідчить про «інституційний вакуум» [1, с. 11], тобто відсутність

усталених фінансових інститутів в інституційній системі української економіки.

В статистичних дослідженнях використання терміну «фінансовий сектор» є загальноживаною практикою, що відповідає міжнародним стандартам макроекономічного рахівництва. Відтак і в працях науковців-нестатистиків поняття фінансового сектору здебільшого зустрічається тоді, коли автори здійснюють міжкраїнні порівняння, послуговуючись при цьому іноземними статистичними даними [2, с. 4]. Тому можна очікувати, що інтеграція вітчизняної науки в глобальний науковий простір сприятиме розширенню сфери використання категорії «фінансовий сектор». Проте наразі набагато ширший «ареал» використання мають категорії ринку фінансових послуг та, особливо, фінансового ринку.

Мета статті. Оскільки «етимологічної спорідненості» дефініціям фінансової сфери надає категорія фінансів [3, с. 36], метою нашого дослідження є з'ясування їх економічної сутності та особливостей радянського підходу до розуміння фінансів і його відмінностей від ринково-орієнтованих західних концепцій, позаяк українська наукова школа, вийшовши з радянської, успадкувала, принаймні на початкових стадіях ринкової трансформації, її парадигмальне бачення та основні методологічні підходи.

Виклад основного матеріалу. Лінія демаркації між радянською та західною школами фінансів починається з відмінності методологічного підґрунтя наукових пошуків [4, с. 5]: якщо перша своїми витоками має трудову теорію вартості, в основі якої лежало поняття виробничих відносин, то друга – теорію граничної корисності з центральною концепцією обмеженості ресурсів. Крім того, радянська фінансова наука була надмірно заідеологізованою: розглядаючи окремо фінанси капіталізму і соціалізму, вона мала на меті підкреслення переваг останніх [5, с. 9].

На початку становлення радянської наукової школи фінансів вони розглядалися як грошові кошти, що мобілізувались та використовувались державою [6, с. 10]; на зміну цьому підходу в 1940-1950-х роках прийшло бачення фінансів як економічних відносин, започатковане працями В. П. Дьяченко [7, 8]. Попри певні труднощі в усталенні нових ідей зрештою вони здобули визнання широкої наукової громадськості і на початку 60-х років минулого сторіччя така трактовка фінансів стала загально визнаною.

Проте визнання фінансів економічними відносинами залишило простір для дискусії в наукових колах стосовно їх сутності, що втілювалось в зародженні декількох теоретичних концепцій, котрі були сформовані представниками московської (В. П. Дьяченко, І. Д. Злобін, О. М. Бірман, В. М. Родіонова, М. К. Шермєнов) та лєнінградської (О. М. Александров, Е. О. Вознесенський) наукових шкіл фінансів: В. М. Родіонова [6, с. 10] виділяє дві концепції – розподільну та відтворювальну; М. В. Романовський [9, с. 30] та С. П. Захарченков [10, с. 127] – три: розподільну, відтворювальну та економіко-правову.

Розподільна концепція з часом стала домінуючою. Її автор В. П. Дьяченко визначав фінанси як область розподільних відносин, які опосередковують рух вартості; а під радянськими фінансами розумів систему грошових відносин, завдяки яким відбувається утворення, розподіл і використання фондів грошових ресурсів для забезпечення потреб розширеного соціалістичного відтворення [8, с. 42]. І. Д. Злобін у фінансах СРСР вбачав сферу грошових відносин, котрі складаються в процесі розпо-

ділу і перерозподілу суспільного продукту та національного доходу [11, с. 6].

Ці положення розподільної концепції досі присутні в дефініціях фінансів, сформульованих науковцями в пострадянських державах: їх автори не виходять за межі «логічного каркасу»: «грошові відносини – грошові фонди – розподіл (контроль) – розширене відтворення» [12, с. 56].

Згідно розподільної концепції вважалось, що фінанси виникають на другій стадії суспільного відтворення – в процесі розподілу вартості суспільного продукту: фінанси не виникають ні на стадії виробництва, ні на стадії споживання; відсутні вони і в обміні, позаяк обмінні операції (Т – Г і Г – Т) відбуваються завдяки іншому посереднику – грошам, котрі в якості загального еквіваленту опосередковують процес обігу товарів [6, с. 11]. Лише на стадії вартісного розподілу з'являється особливий тип грошових відносин, супроводжуваний рухом грошових коштів. Відтак на поверхні економічних процесів фінанси виявляються як грошові відносини, пов'язані з рухом грошових коштів. Проте, будучи похідними від грошей, фінанси не тотожні їм і, хоча фінанси обов'язково є грошовими відносинами, зворотнє справедливо не завжди. Так, В. П. Дьяченко не відносив до фінансів [13, с. 126]: 1) оплату праці (через неї задовольняються особисті потреби населення); 2) грошові відносини, що виникають в процесах особистого споживання та обміну (вони супроводжують еквівалентний обмін товарів і грошових коштів, а фінансові відносини завжди пов'язані з формуванням грошових доходів і накопичень, що набувають форми фінансових ресурсів; з утворенням і використанням грошових фондів на основі *одностороннього* руху вартості); 3) кредитні відносини (за винятком державного кредиту – позаяк вони передбачають *двосторонній* рух вартості (видача і повернення кредиту)).

Науковцями лєнінградської школи були розроблені відтворювальна (О. М. Александров) та економіко-правова концепції фінансів (Е. О. Вознесенський), які пропонували розширене трактування фінансів – як категорію відтворення в цілому, а не лише окремої його стадії. Прихильники цих концепцій до фінансів відносили не лише грошові відносини, пов'язані з рухом вартості в процесі формування і використання грошових фондів, але й відносини еквівалентного обміну. О. М. Александров визначав радянські фінанси як систему грошових відносин, які опосередковують кругообіг виробничих фондів в народному господарстві на розширеній основі і забезпечують утворення та використання різноманітних фондів для задоволення різноманітних потреб соціалістичного суспільства [14, с. 27-28].

Особливістю економіко-правового підходу Е. О. Вознесенського було дослідження фінансів з точки зору їх імперативності: в його трактовці фінанси є системою грошових відносин, що регламентуються державою в законах та управлінських актах, на підставі яких реалізуються економічні відносини між всіма суб'єктами розширеного відтворення: державою, підприємствами, організаціями, установами та членами суспільства [15, с. 54].

Основні відмінності радянського і західного підходів до трактування сутності фінансів та їх місця і ролі в економічній системі полягають в наступному:

1) якщо в радянській фінансовій науці мала місце дискусія між представниками різних наукових шкіл стосовно місця фінансів у відтворювальному процесі, їх сутності та функцій, то попри плюралізм думок та об'єктивну еволюцію поглядів на фінанси західні науковці більш одностайні в розумінні кля-

чових положень фінансової науки, принаймні принципів суперечності з цього приводу між окремими їх підходами відсутні;

2) що стосується характеру досліджень, слід відзначити більш високий рівень теоретичності, абстрактності радянського підходу і переважно прикладний, практичний характер західного;

3) що стосується об'єкту досліджень, в центрі уваги радянських науковців перебували державні фінанси з огляду на надзвичайно високий рівень «одержавлення» суспільно-політичного життя в СРСР, тоді як їх західні колеги більшою мірою розробляли проблеми корпоративних (бізнесових) фінансів, в чому і виявлявся прикладний характер їх наукових розробок.

Хоча радянська фінансова школа також досліджувала фінанси підприємств (суб'єктів господарювання), проте трактування їх як грошових відносин зосереджувало увагу на виключно зовнішній стороні динамічного процесу, який відбувається на підприємстві; при цьому в поле зору дослідників не потрапляла сама мета їх існування [10, с. 127]. Пошуки західних науковців, навпаки, концентруються саме на цілі фінансів, в якості якої виступає максимізація прибутку та добробуту власників. Відтак пріоритет надається проблемам збільшення ринкової вартості підприємства, оптимізації структури капіталу, оцінювання активів, управління ризиками, доходністю та грошовими потоками з врахуванням фактора часу тощо, тобто фінансовому менеджменту господарюючих суб'єктів. Досліджуючи такий широкий спектр питань Р. Брейлі та С. Майерс лаконічно визначають фінанси як «гроші і ринки» [16, с. 3].

В часто цитованому підручнику з фінансів З. Боді та Р. Мертона його автори наводять дещо ширше визначення фінансів, яке О. В. Малиновська називає [4, с. 29] «квінтесенцією зарубіжної школи»: це наука про те, яким чином люди керують витрачанням та надходженням дефіцитних грошових ресурсів впродовж певного періоду часу в умовах невизначеності [17, с. 15].

На важливості фінансової компетентності як запоруки успіху навіть для пересічних громадян наголошують Ю. Бриггем та М. Ерхардт [18, с. 26-27]. Ще більшою мірою це актуально для нефінансових менеджерів: оскільки фінансові наслідки виникають для фактично будь-яких бізнесових рішень, фінансові питання є ключовими для будь-якого спеціаліста незалежно від конкретної галузі його спеціалізації. Характеризуючи перспективи кар'єри власне в сфері фінансів, автори виділяють три можливих предметних області: 1) фондові ринки, ринки грошей та фінансові установи, що на них працюють; 2) побудова та управління портфелями юридичних і фізичних осіб; 3) корпоративні фінанси, пов'язані з інвестиційними проектами окремих господарюючих суб'єктів.

Означені області Джеймс К. Ван Хорн та Джон М. Вахович трактують як наступні групи управлінських рішень в рамках фінансового менеджменту: рішення щодо фінансування бізнесу, рішення щодо управління активами та інвестиційні рішення [19, с. 38-39].

Слід відзначити ґрунтовність підходу західних вчених (з широким використанням математичного та статистичного інструментарію, з урахуванням облікових та правових нюансів) до такого прикладного аспекту досліджень, свідченням чого є значна кількість Нобелівських премій у галузі економіки, присуджена за розробки саме у царині корпоративних фінансів. І нині першість у розробках фінансової проблематики належить науковим школам

країн з тривалими традиціями господарювання в умовах ринку; що ж стосується сучасного стану досліджень фінансів на пострадянському просторі, то переважною мірою вони відбуваються «по інерції» [10, с. 122]: теоретичні концепції, напрацьовані ще радянською фінансовою школою, більшість дослідників продовжують відтворювати і нині, адаптуючи їх до сучасних реалій.

Відзначаючи спільність трактування фінансових категорій в сучасній вітчизняній фінансовій науці та радянській, В. М. Опарін вважає причиною цього те, що «... спадкоємність в науці була, є і завжди буде» [5, с. 13]. Основним напрямом еволюції пострадянської фінансової наукової думки є «...поступовий перехід від звуженого трактування фінансів як системи формування й використання грошових коштів для забезпечення реалізації функцій, покладених на публічні союзи (державу та місцеву владу), до визначення їх як сукупності матеріальних (грошових) засобів забезпечення і функціонування держави, і підприємницької діяльності, і життєдіяльності людини» [5, с. 36]. У визначенні В. М. Опаріна фінанси – це сукупність грошових відносин, пов'язаних з формуванням, мобілізацією і розміщенням фінансових ресурсів та з обміном, розподілом і перерозподілом вартості створеного на основі їх використання валового внутрішнього продукту, а за певних умов і національного багатства [20, с. 5].

В. В. Венгер пропонує досить вузьку дефініцію з наголосом на державній складовій фінансів, розглядаючи їх як одну з конкретних історичних форм економічних відносин, функціонування яких пов'язано з об'єктивною необхідністю розподілу і перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту з метою формування і використання централізованих і децентралізованих грошових фондів для виконання функцій і завдань держави [21, с. 12].

П. І. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник пропонують розширене трактування фінансів за рахунок включення до них фінансів домогосподарств, розуміючи під фінансами «...економічні відносини, пов'язані з формуванням, розподілом і використанням централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів для виконання функцій та завдань господарюючих суб'єктів, а також будь-якої фізичної особи й суспільства загалом й забезпечення умов розширеного відтворення» [22, с. 4]. М. В. Грідчина, В. Б. Захожай визначають фінансові відносини як суспільні відносини між державою, юридичними особами та фізичними особами з приводу формування, розподілу, перерозподілу і використання певних грошових фондів [23, с. 7].

Сучасні російські науковці, котрі відносять себе до лєнінградської школи фінансів [9, с. 29] пропонують дуалістичний підхід до визначення фінансів:

- з прагматичних позицій (в контексті розглянутих вище західних підходів) – як сукупність різноманітних форм руху грошових потоків, фінансових ресурсів і капіталу в процесах їх формування та використання;

- в традиціях російської фінансової науки – як складну синтетичну економічну категорію, сукупність грошових відносин (зв'язків), регламентованих державою з приводу формування і використання різноманітних грошових фондів в процесі їх утворення, розподілу і перерозподілу в цілях забезпечення добробуту населення, соціального миру та економічного зростання.

Завершуючи огляд сучасних підходів до трактування сутності фінансів окремо виділимо з них два нестандартних. Їх нестандартність полягає у прагненні

ні авторів (в першому випадку – озвученому [24, с. 4], в другому [25] – по суті) здійснити синтез розглянутих вище радянських підходів, базованих на науковому спадку К. Маркса, та західних концепцій.

П. В. Єгоров, О. І. Хорошева пропонують розглядати фінанси з ціннісно-вартісних позицій, визначаючи їх, з одного боку, як відносини, з іншого – як результат цих відносин [24, с. 11-12]:

- фінанси є сукупністю ціннісно-вартісних відносин між різноманітними суб'єктами соціально-економічної діяльності з приводу формування доходів та здійснення видатків в грошовій формі. В цьому розумінні фінанси присутні на таких стадіях суспільного відтворення як розподіл та обмін;

- фінанси – це результат (специфічний продукт) ціннісно-вартісних відносин, що є сукупністю рівнозначно зафіксованих в грошовому вимірі доходів одного суб'єкта і видатків іншого, що визнаються обома учасниками таких відносин. Фінанси як продукт відносин проходять стадії власного відтворення: виробництво – розподіл – споживання.

С. П. Захарченков, котрий здійснив одне із найбільш ґрунтовних сучасних досліджень фінансів, визнаючи досягнення радянської фінансової школи та відштовхуючись від суперечності сформованих нею розподільної та відтворювальної концепції сутності фінансів, виведеної К. Марксом загальної формули капіталу «Г – Т – Г'» та враховуючи західні підходи до розуміння фінансів (зокрема, щодо

грошових потоків господарюючих суб'єктів та зміни вартості грошей в часі), запропонував власну концепцію [25], згідно якої фінанси є динамічною категорією, що виявляється у формі грошових відносин і за своєю суттю є цілеспрямованим рухом мінової вартості капіталу в просторі та часі. Рух мінової вартості капіталу належить розуміти як: а) цілеспрямоване переміщення мінової вартості (в товарній та грошовій формі) між економічними суб'єктами; б) цільовий рух мінової вартості між різноманітними фондами в рамках одного суб'єкта; в) кількісну зміну в часі мінової вартості капіталу економічного суб'єкта, що може набувати як позитивного, так і від'ємного значення.

Висновки і пропозиції. Отже, для подальшого дослідження фінансового сектора та його ролі в економічній системі на основі викладеного вище слід зробити висновок щодо сутності категорії фінансів. Ми солідаризуємось з В. М. Опаріним стосовно того, що «фінанси настільки складне, багатогранне і динамічне явище, що намагатись охарактеризувати в одному визначенні усі його сутнісні ознаки, форми і сторони прояву, складові, засади та специфіку функціонування просто неможливо» [5, с. 24], проте надалі будемо виходити з того, що фінанси є підсистемою економічних відносин з приводу формування і використання грошових фондів різного цільового призначення з метою підтримання безперервності процесу суспільного відтворення.

Список літератури:

1. Нікіфоров П. О., Кравець В. І. Інституційні передумови розвитку структури фінансового ринку / П. О. Нікіфоров, В. І. Кравець // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2006. – Вип. 90. – С. 9–11.
2. Єфименко Т. І. Антикризове податкове регулювання фінансового сектору / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2011. – № 11. – С. 3-21.
3. Рибак С. О., Лазебник Л. Л. Таксономія дефініцій фінансової сфери / С. О. Рибак, Л. Л. Лазебник // Економічна теорія. – 2007. – № 2. – С. 34-45.
4. Финансы: Учеб. пособие / О. В. Малиновская, И. П. Скобелева, А. В. Бровкина. В 2 т. – М.: ИНФРА-М, 2012. – 320 с.
5. Опарин В. М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): Монографія – К.: КНЕУ, 2005. – 240 с.
6. Родионова В. М. Становление и развитие научной школы финансов / В. М. Родионова // Вестник Финансовой академии. – 2009. – № 1. – С. 9-17.
7. Дьяченко В. П. Общее учение о советских финансах. Финансы и социалистическое воспроизводство: учебный материал по первому разделу курса «Финансы СРСР» / В. П. Дьяченко. – М.: Госфиниздат, 1946. – 104 с.
8. Вопросы теории финансов / под ред. В. П. Дьяченко. – М.: Госфиниздат, 1957. – 192 с.
9. Финансы: учебник для бакалавров / под ред. М. В. Романовского, О. В. Врублевской. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт; ИД Юрайт, 2013. – 599 с.
10. Захарченков С. П. Советская теория финансов в контексте мировой финансовой науки / С. П. Захарченков // Бизнес Информ. – 2011. – № 8. – С. 122-129.
11. Финансы СССР. Учебник / Авт. кол. под рук. проф. И. Д. Злобина. – М.: Финансы, 1967. – 375 с.
12. Берёзкин Ю. М. Исторические типы государственных финансов / Ю. М. Берёзкин // Историко-экономические исследования. – 2013. – Т. 4. – № 3. – С. 51-69.
13. Дьяченко В. П. Товарно-денежные отношения и финансы при социализме. – М.: Наука, 1974. – 488 с.
14. Александров А. М. Финансы социализма / Проф. А. М. Александров. – М.: Финансы, 1965. – 252 с.
15. Вознесенский Э. А. К анализу сущности социалистических финансов / Э. А. Вознесенский // Правоведение. – 1968. – № 3. – С. 51-59.
16. Брейли Р. Майерс С. Принципы корпоративных финансов / Пер. с англ. Н. Барышниковой. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2008. – 1008 с.
17. Боди З., Мертон Р. Финансы: учебное пособие / пер. с англ. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2007. – 592 с.
18. Бригхэм Ю., Эрхардт М. Финансовый менеджмент. 10-е изд. / Пер. с англ. под ред. к. э. н. Е. А. Дорофеева. – СПб.: Питер, 2009. – 960 с.
19. Ван Хорн Джеймс К., Вахович мл., Джон М. Основы финансового менеджмента, 12-е издание: Пер. с англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2008. – 1232 с.
20. Опарин В. М. Финанси (Загальна теорія): Навч. посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
21. Венгер В. В. Финансы: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. В. Венгер. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.
22. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
23. Финансы (теоретичні основи): Підручник / М. В. Грідчина, В. Б. Захожай, Л. Л. Осіпчук та ін.; Під кер-вом і наук. ред. М. В. Грідчиної, В. Б. Захожая. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: МАУП, 2004. – 312 с.
24. Єгоров П. В., Хорошева О. І. Финансы в системе ценностно-стоимостных отношений / П. В. Єгоров, О. І. Хорошева // Економіка і організація управління: збірник наукових праць Донецького національного університету. – 2008. – № 4. – С. 3-13.
25. Захарченков С. П. Финансы как целенаправленное движение меновой стоимости капитала / С. П. Захарченков // Бизнес Информ. – 2010. – № 7. – С. 48-54.

Задорожная Р.П.

Белоцерковский национальный аграрный университет

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ИСТОКИ МЕТОДОЛОГИИ СТАТИСТИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ ФИНАНСОВОГО СЕКТОРА

Аннотация

Рассмотрены особенности применения категориального аппарата в исследованиях финансовой составляющей экономической системы. Освещена приоритетность использования понятия «финансовый сектор» в статистических исследованиях на фоне общего широкого применения понятий «финансовый рынок» и «рынок финансовых услуг». Обоснована необходимость выяснения сущности финансов как основополагающей финансовой категории. Проанализирован опыт исследования финансов в советской науке. Выявлены особенности понимания финансов современными отечественными и западными исследователями.

Ключевые слова: статистическое исследование, финансы, школы финансов, финансовый сектор, финансовый рынок, рынок финансовых услуг.

Zadorozhna R.P.

Bila Tserkva National Agricultural University

THEORETICAL ORIGINS OF METHODOLOGY OF STATISTICAL RESEARCH ON FINANCIAL SECTOR

Summary

The features of application of the categorical apparatus in studies of the financial component of the economic system are considered. Article deals with the priority use of the term «financial sector» in statistical studies on a background of widespread use of the concepts of «financial market» and «market of financial services». The necessity of clarifying the essence of finance as fundamental financial category is substantiated. The experience of the study of finance in Soviet science is analyzed. The features of understanding of finances by modern domestic and western researchers are discovered.

Keywords: statistical research, finance, schools of finance, financial sector, financial market, market of financial services.

УДК 658:316.344.23

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗНАНЬ В УПРАВЛІННІ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВО-ВИРОБНИЧИХ КОМПЛЕКСІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Зачоса О.Д.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

В статті представлено аналіз соціально-економічних засад щодо формування економічних знань для удосконалення системи управління. Акцент дослідження поставлено на пріоритетність ролі людини у створенні і розвитку інтелектуальних ресурсів та застосування їх в різних сферах економіки та окремого підприємства, а також основні засади формування та розвитку управлінських знань для навчально-науково-виробничих комплексів аграрного сектору.

Ключові слова: економіка знань, інтелектуальні ресурси, база знань підприємства, організаційні знання, трудові ресурси, дорадництво, навчально-науково-виробничий комплекс, база знань.

Постановка проблеми. Формування та використання баз знань, менеджменту знань в різних галузях національної економіки продиктовано потребами інформаційного суспільства, розвитком науково-технічного прогресу, а також практичними потребами збереження досвіду персоналу, інформаційної підтримки нових технологій на сучасних підприємствах. Створення і розвиток суспільних знань в сучасному соціально-економічному просторі відбувається завдяки деяким важелям впливу, які ґрунтуються на певних засадах, що безпосередньо формують сам процес впровадження нових знань і їх управління в кожному окремому підприємстві та в економіці в цілому. В наш час, науці не при-

ділялась достатня увага в рамках єдиної концепції управління на основі знань організації. При цьому знання являються невід'ємним елементом відтворення у створенні нової системи управління на всіх рівнях, у підвищенні ефективного використання інтелектуальних ресурсів та стимулювання розробки нових, більш досконалих і якісних.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз літератури свідчить, що вчені та дослідники намагалися знайти різноманітні підходи щодо формування системи знань організації ще до розробки інформаційних систем, які б регламентувались різноманітними інструкціями, системами управління якості, технологіями групової роботи